

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

80. An levitas in voue[n]do præstet sufficientem causam dispensandi,
etiamsi vovens non habeat difficultatem exequendi votum? Et pro
intelligentia hujus quæstionis adducitur, quod si in tenera ætate ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

inter medi
et finem a
V. f. A. b
quod est
optima.

Sup. hoc in
tom. 8. tr. 4.
Refol. 40.
§. vltim. ad
fin. §. &c.
Sup. hoc in
Recept. test.
ta. & in aliis
eius annot.
& in tom. 4.
tr. 3. Ref. 89.
§. 2. ad me-
diam.

Suarez lib. 6. de voto, cap. 26. num. 4. & 5. attamen
probabile votum est, an ea vota valeant, vel sint
nulla iure Ecclesiastico, vt tradit Sanchez in summa
tom. 1. lib. 4. cap. 40. num. 31. & ideo, quia eorum
votorum valor est sub opinione, poterit in eis Epi-
scopus dispensare. Deinde colligitur in dubio etiam
an sit aliquid votum reseruatum, nec ne, in beni-
gniore parte esse interpretandum, & censeri non
reseruatum, & posse in eo Episcopum dispensare.
Vnde cum dubium sit an vota poenalia & conditio-
nalia sint reseruat, sequitur ratione eius dubij posse
Episcopum in eis dispensare, etiam si iustificata con-
ditione, & commisso delicto; & haec omnia do-
cet Basilius Pontius de matrimon. lib. 8. cap. 9. n. 14.
& seq.

equitati consonum esse videtur ad sedandos scrupulos, pacandaque conscientias, & Ecclesiae rectam gubernationem, vt Deus remissionem voti nomine ipsius bona fide factam approbet, & confirmet, nec debet in nostro casu a futuro euentu dependere.

RESOL. LXXX.

An leuitas in vouendo praestet sufficientem causam dispensandi, etiam si volens non habeat difficultatem exequendi votum?

Et pro intelligentia huius quaestiois adducitur, quod si in tenera aetate votum emisisti, vel interueniente metu, vel in tristitia, aliave passione, vel errore circa causam impulsivam; vel quia causa, ob quam motus fuisti ad vouendum, cessauit; in his casibus iustam habes dispensandi causam, in voto, etiam si difficultatem illud exequendi non habeas; Sed in praedictis casibus semper cum dispensatione admittenda sit aliqua commutatio.

Et quaeritur, an votum Religionis intelligatur attentata forma iuris communis, quod annum probationis concedit ad experiendum; & quis satisfaciat, voto anno experiendi; & Nouitius tempore exeat ex iusta causa.

Et quid, si exeat sine iusta causa, & ex leuitate, an tunc tentatur iterum ingredi? Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 24.

§. 1. Negatiue respondet Valentia tom. 3. disp. 6. ^{Sup. hoc in} ^{pra. in re} ^{Refol. 77.} ^{§. Nec obstat} ^{dicitur, et} ^{medum in} ^{Vult. & huius} ^{ca. cum} ^{quibus.}
Nec obstat ratio Valentiae adducta in contrarium: nam concedo causam sufficientem ad dispensandum debere executioni voti obtinere. Negamus tamen defectum plenae deliberationis, non esse huiusmodi, per se enim obstat, cum votum emittitur, licet postea non obstat: sed hoc est per accidens. Secundo respondeo cum Sanchez in locis allegatis causam obstantem executioni voti requiritur pro dispensatione voti perfecte voluntarij, scilicet pro dispensatione voti imperfecte voluntarij. Quod satis colligitur ex voto per vim & dolorem extorto; quod, (vt statim dicant) dispensari poterit, tamen si nullum periculum habeas violationis.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenendam esse ^{Sup. hoc in} ^{pra. in re} ^{Refol. 77.} ^{§. Nec obstat} ^{dicitur, et} ^{medum in} ^{Vult. & huius} ^{ca. cum} ^{quibus.}
puto. Dico igitur, quod si in tenera aetate votum emisisti, vel interueniente metu, vel in tristitia, aliave passione; vel in errore circa causam impulsivam; vel quia causa, ob quam motus fuisti ad vouendum cessauit; in his casibus iustam habes dispensandi causam in voto; etiam si difficultatem illud exequendi non haberes. Et ita docet Castus Palaeus tom. 3. tract. 15. disp. 2. punct. 9. numer. 6. Sanchez de matrimonio tom. 2. lib. 8. disp. 20. num. 12. & seq. & in summa tom. 1. lib. 4. c. 45. n. 28.

3. Nec obstat ratio Valentiae adducta in contrarium: nam concedo causam sufficientem ad dispensandum debere executioni voti obtinere. Negamus tamen defectum plenae deliberationis, non esse huiusmodi, per se enim obstat, cum votum emittitur, licet postea non obstat: sed hoc est per accidens. Secundo respondeo cum Sanchez in locis allegatis causam obstantem executioni voti requiritur pro dispensatione voti perfecte voluntarij, scilicet pro dispensatione voti imperfecte voluntarij. Quod satis colligitur ex voto per vim & dolorem extorto; quod, (vt statim dicant) dispensari poterit, tamen si nullum periculum habeas violationis.

4. Notandum est tamen cum citatis Doctoribus, quibus adde Trullench. in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 33. num. 8. quod in praedictis casibus licet leuitas iustam praestet causam dispensandi tamen

RESOL. LXXIX.

An bona fide dispensatus in voto, existimans adesse causam, cum tamen non sit valeat dispensatio? Et in textu huius Resolutionis aliqua alia explanantur pro intelligentia supra dicta difficultatis. Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 23.

Sup. hoc supra lege doctrinam Refol. 36. & 37.

§. 1. Negatiue respondet Castus Palaeus tom. 3. tract. 15. disp. 2. punct. 9. num. 4. vbi sic ait. Verius credo ob causam legitimam, sed in re illegitimam, non subsistere dispensationem, esto dispensans, & dispensatus exententur a culpa. Quia ad sedandos scrupulos, & pacandas conscientias id necessarium non est: sufficit enim quod praesumatur legitimam esse dispensationem quae recte praesumi potest, quoties conceditur ex causa, quae creditur legitima, imò ex causa, quae dubia est. Nam stante hac praesumptione tutus est dispensatus, & securè procedit. Quod verò dispensatio detecta nullitate causae subsistat, neque ad rectam gubernationem, neque ad scrupulos vitandos, sedandaque conscientias expedit: sed potius expedit contrarium, ne Deus censetur errori fauere. Adde iura & Doctores clamare ad dispensationis valorem causam legitimam requiri: ergo veram, & non apparentem tantum. Ita ille, cui adde Doctores quos citat & sequitur Bonacina tom. 2. disp. 1. quest. 2. punct. 4. n. 8.

2. Sed ego affirmatiuam sententiam adhaereo: quam tenet Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 17. num. 119. Sanchez in summa tom. 4. lib. 44. num. 10. quibus adde nouissimè Egidium Trullench. in Decalogum tom. 1. lib. 2. dub. 33. num. 24. vbi ita asserit. Si quaeras an praedictis casibus corruat dispensatio; detecta postea veritate in contrarium. Respondeo, si dubium erat de sola Superioris potestate, an ille esset legitimus, si reuera habebat titulum coloratum, valebit dispensatio: nam eius acta valent, leg. Barbarius ff. de offic. Prator. Secus si non habebat titulum. Si autem dubium ortum sit ex aliis causis, vt quia dubitatur, an potestas delegati extendatur ad hunc casum: aut an id votum sit reseruatum, aut an causa fuerit sufficiens, tunc dispensatio bona fide concessa non corruet, detecta postea veritate in contrarium: quia dispensatio non fuit conditionalis, nec valor pendens a futuro euentu: hoc enim petit recta Ecclesiae administratio, nec aliter vitarentur innumeri scrupuli, qui suboriri possent. Demum si dubium fuit ex ratione veritatis tacitae, aut falsae causae expressae, aut in illa fuerit finalis, corruet dispensatio iuxta dictum hoc dubium. Quaeres quare, quia hoc non pertinet ad Superioris potestatem, quae in bonum Ecclesiae est late interpretanda: sed ad solam eius voluntatis veritatem reducitur, quae est tantum dispensare iuxta propositam sibi veritatem. Hucusque Trullench. Itaque

Sup. hoc si gnanter sed cursum in titulis lin. Refol. 1. an non praeterita.

Sup. hoc in pra. in re Refol. 77. §. Nec obstat dicitur, et medum in Vult. & huius ca. cum quibus. Sup. hoc in pra. in re Refol. 77. §. Nec obstat dicitur, et medum in Vult. & huius ca. cum quibus. Sup. hoc in pra. in re Refol. 77. §. Nec obstat dicitur, et medum in Vult. & huius ca. cum quibus. Sup. hoc in pra. in re Refol. 77. §. Nec obstat dicitur, et medum in Vult. & huius ca. cum quibus.

De Dispensationibus. Resol. LXXXI. 227

tamen frequenter cum dispensatione admiscenda videatur aliqua commutato. Et ita ego olim consului potuisse Summum Pontificem dispensare in voto Religionis emissio ex quadam vehementi passione licet votens nullam aliam difficultatem pro executione haberet. Verum talem consulentem ad illud votum amplius non teneri, ego tunc probabiliter consului: quia iam ingressus fuerat Religionem, licet absque causa iusta postea fuerit egressus; nam fateor opinionem probabiliorē docere talem voto non satisfacillē, & teneri iterum Religionem ingredi: tamen contraria sententia est probabilis, & ut probabilē illam nouissimē admittit Fragofo in Regimine Christi. Reipubl. part. 1. lib. 1. assput. 2. num. 29. ubi sic ait. Votum Religionis intelligitur attentata forma iuris communis, quod annum probationis ad experiendum concedit; & quis satisfacit voto, si ingrediatur animo experiendi, nouitatis tempore extat ex iusta causa. Non tamen defunt, qui doceant egressum sine iusta causa, sed ex leuitate non peccare contra votum, neque teneri iterum ingredi: que opinio est satis probabilis. Ita Fragofo & Doctores, quos ego adduxi in 4. parti. tract. 4. resolut. 25. Vide etiam Trullench. in Decalogum tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 20. n. 5.

RESOL. LXXXI.

An sit credendum dicenti se habere potestatem delegatam dispensandi?

Ex quo sequitur credi posse Episcopo Promouenti ad ordines non sibi subditum, dicenti in titulo collationis Ordinum se illum promouisse ex licentia proprii Episcopi.

Etiamsque inferri credi posse literis Summi Penitentiarij asserenti sibi vixit vocis Oraculo commissum esse, ut dispenseret in aliquo casu Pontifici reservato. Ex part. 8. tit. 3. Ref. 30.

Respondeo quod in foro conscientie, cuiuscumque viro timorato, ac Confessario, dicenti, sibi delegatam esse potestatem ad absolvendum, vel dispensandum, vel ad aliquid aliud, fides haberi potest. Quod experientia ipsa demonstrat; facultas enim absolventi a reservatis, & dispensandi, medio Confessario, solet a penitentibus imperari. Quoad forum verò exterius, communis conclusio est, commissionem delegatam probandam esse, ostenso delegationis instrumento, & alias non esse credendum eam asserenti, ut constat ex cap. cum in iure, de offic. deleg. ubi gloss. & Canonice omnes Ratio est, quia cum sit quid facti, non presumitur.

1. Limitant hoc aliqui, nisi delegatus sit persona constituta in excelsa dignitate, ut est Legatus Cardinalis. Sic Anton. cap. ad eminentiam, num. 4. & 5. de sentent. excomm. Panormit. in cap. quod super, num. 5. de fide instrum. Calder. cons. 2. tit. de offic. Legat. Ioan. Monach. in cap. unico, de schif. in 6. Paul. de Castro consil. 307. lib. 2. Roman. consil. 9. dub. 4. & alij, quos refert, & sequitur Gratian. res. 290. n. unico.

2. Sed hæc limitatio solum est vera, quando non agitur de præiudicio tertij, vel saltem non graui, ut in facultate data ad absolvendum, dispensandum, &c. tunc enim creditur illi, quamuis suæ delegationis literas non ostendat; secus verò si agatur de notabili præiudicio tertij. Sic Panormit. loco citato. Menoch. alijs relatis d. presump. 15. num. 4. & 9. Gutier. lib. 2. quest. Canonice. cap. 17.

in fin. Sanchez alios referens lib. 8. de matr. disp. 17. num. 18. & 19.

4. Ex his inferri Sanchez lib. 8. disp. 17. num. 18. asserenti se habere potestatem dispensandi, absolventi, concedendi Indulgentias, credi posse; quia agitur de nullo, vel minimo præiudicio: caute tamen hæc illatio accipienda est, non enim cuiuslibet in hac parte credi debet, sed viro timorato, & in dignitate constituto, & de quo præsumi non posset falsum dicere. Tum; quia est hæc potestas nullum, vel minimum præiudicium ordinariis asserenti illi specialem honorem, & autoritatem, ob cuius causam præsumi potest tibi falso arrogare. Non ergo est credendum, nisi probet. Et ita hanc sententiam tenet Caltrus Palaus tom. 1. res. 4. disp. 8. punct. 10. n. 4.

5. Sequitur etiam ex supradictis, credi Episcopo promouenti ad Ordines non sibi subditum, dicenti in titulo collationis Ordinum, se promouisse ex licentia proprii Episcopi, quia agitur de modico præiudicio. Et ita tenent Rebuff. in prax. benef. tit. de forma Dimissoriarum, num. 36. & relato Cardinali, Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 76. num. 10. Gutier. lib. 2. qq. Canon. cap. 27. num. penult. & Sanchez loco citat. num. 20.

6. Secundo inferri, credi literis summi Penitentiarij asserenti, sibi, vixit vocis oraculo commissum esse, ut dispenseret in aliquo casu Pontifici reservato, quod id in nullis præiudicium vertgat. Et ita Paulo citato, docent Cardin. Clemen. ne Romani. 8. Eo tamen prouiso, num. 1. de elect. Franc. cap. 1. num. 4. de tempor. ordin. in 6. & ibi Domin. §. ultimo, num. 1. Octavianus Vestr. de officis Curie Romane, lib. 1. cap. 2. & Sanchez disp. 17. num. 21.

RESOL. LXXXII.

An dispensatio in votis, vel aliquo alio impedimento possit fieri, inuito eo, cum quo dispensatur.

Ei an Superiores possint irritare vota, & iuramenta subditorum, illis nolentibus, & inuito, sicut potest fieri absolutio ab excommunicatione inuito? Ex p. 8. tract. 1. Ref. 86.

Questio est curiosa, & negativè respondent. Et idè licet Aragon. 2. 2. quest. 89. artic. 9. paulo post principium, & Suarez tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib. 6. cap. 1. ad finem, Sayro in clavi Regia, lib. 5. cap. 8. num. 6. concedant, posse superiores irritare vota subditorum, illis nolentibus, & inuito; id tamen ibidem de dispensatione loquentes negant, ex his fundamentis. Primo, quia dispensatio est actus iurisdictionis spiritualis; & est beneficium quoddam quod inuito non conceditur, nec potest. Secundo, quia irritatio potest fieri licitè, & validè sine causa: at non ita dispensatio voti, aut iuramenti; probauimus enim supra, nec licitè, nec validè sine causa fieri posse; quare cum illa sine causa fieri posset, non pendebit talis irritatio à vouentis, vel iurantis, voluntate: pendebit autem dispensatio, cum sine causa fieri non possit. Tertio, quia dispensatio datur in fauorem eius, cum quo dispensatur: ergo non debet in eius onus eo inuito retorqueri, iuxta reg. 6. 1. Quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. Quarto, quia eo ipso quod subditos dispensationem non acceptat, videtur iterum votum emittere de nouo.

2. His tamen non obstantibus, affirmatiuam sententiam tenet Sanchez in summa lib. 4. cap. 24. num. 26. in medio, ubi expressè ait, dispensationem voti